

ВИСНОВОК

**на проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо удосконалення гуманітарного розмінування
(реєстр. № 15108 від 30 березня 2026 року)
та на альтернативний проєкт Закону про внесення змін до деяких
законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності
та удосконалення гуманітарного розмінування
(реєстр. № 15108-1 від 15 квітня 2026 року)**

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 30 квітня 2025 року (Протокол № 263) розглянув, відповідно до предметів відання, проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування (реєстр. № 15108 від 30.03.2026), поданий Кабінетом Міністрів України, та альтернативний проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування (реєстр. № 15108-1 від 15.04.2026), поданий народним депутатом України Герасименком І.Л. та іншими народними депутатами України

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту реєстр. № 15108, його метою є приведення у відповідність до законодавства положень Закону, з урахування вимог міжнародних стандартів IMAS, осучаснення визначення понять і термінів для врегулювання відносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням в Україні заходів протимінної діяльності та гуманітарного розмінування, створення умов для забезпечення процесів розмінування кваліфікованим людським ресурсом, удосконалення окремих питань сфери протимінної діяльності в Україні, відповідно до міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та досвіду міжнародних партнерів.

Проєктом Закону передбачається:

уточнення поняття "гуманітарне розмінування (розмінування)" та його поділ на оперативне (надзвичайне) реагування або планове гуманітарне розмінування, визначення виконавців такого розмінування;

осучаснення визначення понять і термінів для врегулювання відносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням в Україні заходів протимінної діяльності

та гуманітарного розмінування; створення умов для забезпечення процесів розмінування кваліфікованим людським ресурсом;

удосконалення окремих питань сфери протимінної діяльності в Україні, відповідно до міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та досвіду міжнародних партнерів;

уточнення відповідно до чинного законодавства "підтримка постраждалих осіб", що включає надання медичної, психологічної, професійної та соціальної допомоги з метою зменшення наслідків ушкоджень, спричинених вибухонебезпечними предметами;

уточнення елементів гуманітарного розмінування відповідно до норм Міжнародного гуманітарного права у сфері протимінної діяльності;

впровадження розуміння джерел інформації для потреб протимінної діяльності (гуманітарного розмінування) та перелік необхідних систем щодо їх функціонування, зокрема, реєстр територій, забруднених/імовірно забруднених вибухонебезпечними предметами, що має функціонувати на постійній основі;

уточнення основних засад державного регулювання та управління у сфері протимінної діяльності;

розширення повноважень місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері протимінної діяльності, з урахуванням змін у законодавстві.

Для виконання поставлених завдань пропонується внести відповідні зміни у Земельний кодекс України, Закон України "Про Державний земельний кадастр" та викласти у новій редакції Закон України "Про протимінну діяльність в Україні".

Як зазначено у пояснювальній записці до альтернативного законопроекту реєстр. № 15108-1, він має на меті створення цілісної, ефективної та підзвітної системи державного управління у сфері протимінної діяльності, що забезпечить швидке, безпечне та якісне очищення території України від вибухонебезпечних предметів, зменшення ризиків для населення та довкілля, а також відновлення економічної активності на звільнених територіях.

Законопроект спрямований на реалізацію положень Національної стратегії з протимінної діяльності до 2033 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2024 № 616-р, та рекомендацій, викладених у Білій книзі з реформування архітектури управління протимінною діяльністю в Україні, підготовленій Інститутом Тоні Блера у 2025 році.

Його ухвалення має усунути виявлені недоліки чинного Закону України "Про протимінну діяльність в Україні" (№ 2642-VIII від 06.12.2018), який не забезпечує належного рівня міжвідомчої координації, прозорості та відповідальності в управлінні сферою.

Основними завданнями проєкту Закону є:

1) удосконалення системи стратегічної координації сфери шляхом чіткого визначення ролі Національного органу з питань протимінної діяльності (далі НОПМД) як ефективного колегіального органу для узгодження позицій суб'єктів протимінної діяльності під час планування заходів з протимінної діяльності, включаючи військове та гуманітарне розмінування, а також оперативне реагування на виявлені вибухонебезпечних предметів;

2) створення Національного агентства гуманітарного розмінування (далі – Національне агентство) - центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, відповідального за формування та реалізацію державної політики у сфері гуманітарного розмінування, зокрема і за упорядкування правил на ринку гуманітарного розмінування;

3) розмежування функцій формування політики та її реалізації відповідно до принципів належного врядування (good governance) шляхом делегування частини сервісних повноважень Центру гуманітарного розмінування, який створюється на базі існуючих бюджетних установ, їх цілісних майнових комплексів зі збереженням кадрового потенціалу та інших ресурсів;

4) удосконалення правових основ для стандартизації, сертифікації та контролю якості у сфері гуманітарного розмінування, включно з національними стандартами, гармонізованими з міжнародними (IMAS);

5) створення єдиної державної системи управління інформацією на базі цифрової екосистеми протимінної діяльності в Україні (включно з Реєстром територій), що забезпечить достовірний облік, моніторинг, планування, звітування та оцінку пріоритетних потреб держави у сфері;

6) визначення прозорих механізмів залучення та координації донорської допомоги, відповідно до національних пріоритетів і міжнародних зобов'язань України;

7) підвищення соціального захисту постраждалих від вибухонебезпечних предметів осіб та інтеграція питань допомоги постраждалим у загальну систему протимінної діяльності.

Основними відмінностями законопроектів є різний підхід до визначення суб'єктів протимінної діяльності, а також визначення термінів і понять, що використовуються у редакціях положень Закону України "Про протимінну діяльність в Україні".

Частиною другою статті 6 законопроекту реєстр. № 15108 визначається, що суб'єктами протимінної діяльності є:

1) національний орган з питань протимінної діяльності;

2) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у межах визначених законами України повноважень;

3) центр протимінної діяльності та центр гуманітарного розмінування;

4) оператори протимінної діяльності.

Статтею 23 законопроекту реєстр. № 15108 передбачається, що Національний орган з питань протимінної діяльності є міжвідомчим допоміжним органом, який утворюється Кабінетом Міністрів України, діє за колегіальним принципом під керівництвом члена Кабінету Міністрів України, призначеного за рішенням Кабінету Міністрів України. Склад та порядок організації роботи національного органу з питань протимінної діяльності визначаються Кабінетом Міністрів України.

Після припинення чи скасування воєнного стану головування у національному органі з питань протимінної діяльності за рішенням Кабінету Міністрів України передається керівнику міністерства, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи.

Центр гуманітарного розмінування є юридичною особою публічного права - бюджетною установою, яка утворюється Кабінетом Міністрів України.

Статтею 7 законопроекту реєстр. №15108-1 до суб'єктів протимінної діяльності віднесено:

- 1) Національне агентство протимінної діяльності;
- 2) Центр гуманітарного розмінування, який належить до сфери управління Національного агентства протимінної діяльності;
- 3) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування у межах повноважень визначених цим Законом та іншими законами України;
- 4) оператори протимінної діяльності;
- 5) уповноважені підрозділи центральних органів виконавчої влади в частині їх залучення до виконання заходів гуманітарного розмінування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Статтею 12 цього ж законопроекту передбачається, що Національне агентство протимінної діяльності є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері протимінної діяльності. Національне агентство, у межах, визначених цим та іншими законами, є відповідальним перед Верховною Радою України, підконтрольне їй та підзвітне Кабінету Міністрів України. Національне агентство утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України, цього Закону та інших законів України.

Статтею 19 встановлюється, що працівниками Національного агентства є державні службовці та особи, які працюють за трудовим договором у Національному агентстві. До Національного агентства може бути відряджено військовослужбовців, поліцейських, осіб, які проходять службу цивільного захисту із залишенням їх на службі у відповідних органах, установах,

організаціях з метою виконання обов'язків, що вимагають спеціальних знань та навичок, за погодженням керівників відповідних державних органів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Статтею 20 визначається, що центр гуманітарного розмінування є юридичною особою публічного права, яка знаходиться у сфері управління Національного агентства та виконує функції з реалізації державної політики у сфері протимінної діяльності.

Міністерство внутрішніх справ України підтримує прийняття законопроекту реєстр. № 15108 та не підтримує альтернативний законопроект.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій підтримує прийняття законопроекту реєстр. № 15108 і не підтримує прийняття законопроекту реєстр. № 15108-1, до якого надає суттєві зауваження, зокрема щодо необхідності його доопрацювання і приведення у відповідність до підпункту 24 пункту 27 розділу X Земельного кодексу України, взаємоузгодження термінів, усунення ряду неузгодженостей і правових колізій, уникнення подвійного фінансування відшкодування за шкоду життю та здоров'ю осіб, які залучаються до надання послуг з гуманітарного розмінування, одночасно шляхом виплати одноразової грошової допомоги та виплат за договорами страхування.

За даними офіційного веб-порталу Кабінету Міністрів України до законопроекту реєстр. № 15108 Адміністрація Державної прикордонної служби надала зауваження в межах своєї компетенції, Міністерство освіти і науки України та Міністерство фінансів України не мають пропозицій та зауважень до законопроекту.

На засіданні Комітету було висловлено позицію Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України щодо підтримки обох законопроектів за умови їх доповнення довкіллевою складовою, зокрема, щодо застосування екологічних методів розмінування, пріоритету природоохоронних територій (об'єктів природно-заповідного фонду, перспективні об'єкти Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення), запровадження оцінки та аналізу впливу небезпечних предметів на довкілля, мінімізація екологічних наслідків розмінування.

Також на засіданні Комітету було висловлено позицію Міністерства оборони України, яке підтримує прийняття законопроекту реєстр. № 15108 та не підтримує альтернативний законопроект.

Також під час обговорення керівником ГО "Всеукраїнська екологічна ліга" було запропоновано доопрацювати обидва законопроекти для включення до них екологічної складової, зокрема, щодо екологічної оцінки ризиків розмінування для ґрунтів, підземних вод та біорізноманіття, обмежень у виборі методів розмінування територій природно-заповідного фонду, перспективних об'єкти Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення, забезпечення в комплексі розмінування,

рекультивациі і ревіталізації (відновлення до природного стану), управління відходами розмінування, безпечної утилізації паливно-мастильних матеріалів, організації системи моніторингу ґрунтів для дослідження якості розмінованих земель.

Представники Національної асоціації добувної промисловості України підтримали прискорення розмінування територій видобувних підприємств і прийняття відповідного законопроекту.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення:

1. Рекомендувати Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки визначитись самостійно щодо законопроекту

про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування (реєстр. № 15108), поданого Кабінетом Міністрів України, або

про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування (реєстр. № 15108-1), поданого народним депутатом України Герасименком І.Л. та іншими народними депутатами України,

який буде прийнято за основу з урахуванням зауважень, викладених у мотивувальній частині висновку із обов'язковим врахуванням екологічної складової під час здійснення протимінної діяльності і гуманітарного розмінування.

2. Висновок направити до Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

